

Prosjektrapport

Digital tilgjengeliggjøring av lyd og video på Fanger.no

Tilskuddsmottaker: Stiftelsen Falstadsenteret.
Samarbeidspartner: ARKIVET freds- og menneskerettighetssenter
Prosjektperiode: 01.03.2023–30.04.2025

Gjennom dette prosjektet har Falstadsenteret og ARKIVET utviklet en funksjonell avspillerfunksjon for lyd- og videoopptak på nettstedet Fanger.no. Opptakene er lagret på Digitalarkivet og vises i en avspiller innebygd på undersider på Fanger.no. Løsningen er et eksempel på hvordan materiale publisert på Digitalarkivet kan integreres på andre plattformer. 25 intervjuer fra egne samlinger er lagt ut og koblet til personprofiler på Fanger.no.

Mål og gjennomføring

Nettstedet Fanger.no ble lansert i 2020, og drives av Falstadsenteret og ARKIVET i fellesskap. Formålet med nettstedet er dokumentasjon og formidling av fangehistorie fra andre verdenskrig. Pr. juli 2025 omfatter databasen nærmere 49 000 personposter, de fleste norske, men også en del utenlandske fanger. I arbeidet med Fanger.no har synliggjøring og tilgjengeliggjøring av kilder vært et viktig punkt, særlig ved lenking til skannede primærkilder på Digitalarkivet. Arkivverket har tilgjengeliggjort store mengder kilder som har blitt koblet til personprofiler. I tillegg har Falstadsenteret og ARKIVET publisert fotomateriale fra egne samlinger og bilder innsendt av privatpersoner. Sentrene har selv et rikholdig arkiv med lyd- og filmopptak, men har hittil ikke hatt en god løsning for å formidle disse gjennom Fanger.no.

Hovedmålet med prosjektet «Digital tilgjengeliggjøring av lyd og video på Fanger.no» har vært å utvikle en ny funksjonalitet på Fanger.no slik at opptak, særlig av tidsvitneintervjuer, kan tilgjengeliggjøres via ulike undersider (personprofiler, fangesteder, historier og undervisning). Delmål med prosjektet var å publisere 100 opptak for sikker langtidslagring på Digitalarkivet og å legge ut katalogdata på Arkivportalen.

Prosjektet har resultert i en velfungerende og fleksibel løsning hvor filer fra Digitalarkivet spilles av i en innebygd avspiller på Fanger.no. En første versjon var klar i 2023 og er senere forbedret fram til våren 2025. Utviklingsarbeidet er utført av teknologiselskapene Bouvet og Oxidane Technologies. Avspilleren vil bli mest brukt på personprofiler, men kan også brukes på sidekategoriene fangesteder (=fangeleirer og fengsler) og historier (=temaartikler om hendelser) eller flettes inn på oppgavesider i undervisningsmodulen. På undersider med tilknyttet opptak er avspilleren tilgjengelig i fanen «Video/Lyd», slik vedlagt fig. 1 viser. Avspilleren kan også plasseres i

løpende tekst slik at tekst og opptak utfyller hverandre, se vedlagt fig. 2. I begge tilfeller vises kildeinfo (tittel, arkivinstitusjon) i tilknytning til avspilleren.

På hver person-, fangested- og historieside fins det en fane hvor alle tilknyttede kilder/vedlegg listes ut. Her føres opptakene automatisk opp, med lenke til avspillerside på Digitalarkivet. Selv om vårt primære lagringssted for opptak vil være Digitalarkivet, støtter avspillerfunksjonen også innebygging av opptak lagret på YouTube og Vimeo.

Tilknytning til undersidene skjer gjennom et godt utbygd kilderegister på administrasjonssidene til Fanger.no. Det samme kilderegisteret brukes også til skannede kilder, foto og annet materiale som gjøres tilgjengelig. Ved at hvert opptak gis én oppføring i kilderegisteret, kan samme kilde gjenbrukes på ulike sider, også på tvers av sidekategorier (person/fangested/historie). Vedlagt fig. 3 viser eksempel på kildeoppføring i administrasjonsgrensesnittet. Her registreres arkivskaper/institusjon, tittel og beskrivelse, arkivreferanse og URL til mediafil og eventuell metadata-side.

I løpet av prosjektet har vi lastet opp og registrert 25 redigerte opptak (2 videoer og 23 lydopptak). Alle disse er knyttet til intervjuobjektene profilside. Vi valgte å bare publisere redigerte opptak, utdrag på 4–7 minutters varighet. Av ulike årsaker nådde vi ikke målet med 100 publiserte opptak, slik det vil framgå nedenfor.

Utfordringer

Underveis har prosjektet støtt på utfordringer som har medført at sluttdato er forskjøvet flere ganger, og at noen av delmålene ikke er oppfylt fullt ut:

- Vi oppnådde ikke målet med å tilgjengeliggjøre 100 opptak, med 50 fra hver institusjon. Som vist over, er det publisert 25 opptak fra Falstadsenteret. På grunn av forsinkelser med digitalisering, ble det ikke mulig å få publisert opptak fra ARKIVET i prosjektperioden.
- Tilgjengeliggjøring via Digitalarkivet er ikke ferdig utviklet for egenpublisering, og krevde mer oppfølging fra Arkivverket enn vi forutså da søknaden ble innsendt. Vi takker Arkivverket for god hjelp til tilgjengeliggjøring. Hos begge institusjoner er det klargjort flere intervjuer for publisering enn det vi fikk til å legge ut før prosjektperiodens utløp.
- Falstadsenteret har så langt ikke tatt i bruk Arkivportalen, men dette vil skje i nær framtid.
- I løpet av prosjektperioden har det vært endringer i bemanning ved begge sentrene, i tillegg til at Fanger.no har fått ny utvikler av den tekniske løsningen.

Gevinster

- Avspilleren er et viktig tillegg til publikumsopplevelsen av Fanger.no, både for den allmenne bruker av sidene og for skoleelever som bruker netressursen i undervisning.
- I løpet av prosjektperioden fikk vi på plass en egen undervisningsmodul på Fanger.no, hvor skoleelever får mulighet til å bruke lokal- og personalhistorie som inngang. Personprofiler med innebygde intervjuer vil være særlig aktuelle å bruke.
- Publisitet rundt lyd- og videoopptak kan resultere i at publikum i større grad deler private opptak for publisering.
- Bruk av Digitalarkivet gir sikker langtidslagring med varige lenker.
- Avspilleren på Fanger.no har overføringsverdi til andre tilsvarende prosjekter, og vi kan være referansepunkter som andre som arbeider med det samme.

Videre arbeid

- I nær framtid vil Falstadsenteret registrere katalogdata i Arkivportalen. Det vil da legges inn lenke til Arkivportalen fra de mediafilene som er publisert på Digitalarkivet.
- Begge sentrene skal publisere flere redigerte opptak.
- På sikt skal det også publiseres fullstendige (uredigerte) opptak som legges ut som egne lydspor bak «hengelås» på Digitalarkivet (med samme ID som det redigerte opptaket).

Ekne 30.07.2025

Arne Langås
Falstadsenteret

Vedlegg

1. Skjermbilder (fig. 1–3 i teksten over).
2. Regnskapsrapport (i eget dokument).

Vedlegg 1: Skjermbilder

Viggo Bredal Hansen ♂

Viggo Bredal Heirung

Har du tilleggsinformasjon?

Født 12. juni 1915 Trondheim Trondheim, Sør-Trøndelag, Norge	Statsborgerskap Norge
Død 7. januar 2011 Trondheim, Sør-Trøndelag, Norge	Landtilhørighet Norge
Bosted Gudes gate 7 Strinda, Sør-Trøndelag, Norge	Yrke Tekstilingeniør
	Sivilstatus Ugift

Om personen
Historier
Bilder
Kilder
Video/Lyd

Intervju med Viggo B. Heirung (1997) (utdrag)

0:00 / 6:21

Intervjuet av Trond Risto Nilssen, Falstad museum. (Falstadsenteret)

Tidslinjen

Arrestasjon
9. mars 1942
Trondheimgislene (mars 1942)

Fangeopphold
Falstad
Fra: 9. mars 1942
Til: 9. juni 1942 (Løslatt)

Arrestasjon
Trondheim, Sør-Trøndelag, Norge
4. mars 1943

Fangeopphold
Trondheim kretsfengsel avd. A (Vollan)
Fra: 4. mars 1943
Til: 18. mai 1943 (Løslatt)

Fig. 1: Personside med lydavspiller inne på fanen «Video/Lyd». <https://fanger.no/persons/22889>.

Mary Johanne Johansen ♀

Mary Johanne Aune

Har du tilleggsinformasjon?

Født
21. februar 1925
Fagerheim, Hyllan
Frol, Nord-Trøndelag, Norge

Død
2. mai 2012
Levanger, Nord-Trøndelag, Norge

Bosted
Frol, Nord-Trøndelag, Norge

Statsborgerskap
Norge

Landtilhørighet
Norge

Yrke
Kjøkkenhjelp

Sivilstatus
Ugift

Om personen Historier Bilder Kilder Video/Lyd

Mary Johansen var 19 år da hun ble arrestert høsten 1944. Hun var utskrevet til arbeid som serveringsdame i en tysk leir på Heimdal utenfor Trondheim. Der hang det et stort portrett av Adolf Hitler, og en dag klorte hun ut øynene, barten og utmerkelsene på bildet. En medarbeider sladret på henne, og Mary ble arrestert. Hun satt i fangenskap i Trondheim og på Falstad i til sammen sju måneder fram til freden. I 2010 fortalte hun om sine krigsopplevelser i et intervju:

Intervju med Mary Aune (2010) (utdrag)

Mary (Johansen) Aune intervjuet av Arne Langås, Falstadsenteret. (Falstadsenteret)

Tidslinjen

Arrestasjon
Fra: 13. oktober 1944
Til: Antatt 13. oktober 1944
Arrestert for å ha ødelagt et portrett av Hitler ("forulempet et Fører-bilde"). [Vis mindre](#)

Fangeopphold
[Trondheim](#)
Fra: 13. oktober 1944
Til: Antatt 6. januar 1945

Fangeopphold
[Falstad](#) Fangenummer: 3082
Fra: 6. januar 1945
Til: 7. februar 1945

Fangeopphold
[Trondheim kretsfengsel avd. A \(Vollan\)](#) Fangenummer: 3962
Fra: 7. februar 1945
Til: 10. mars 1945

Fangeopphold
[Falstad](#) Fangenummer: 3216
Fra: 10. mars 1945
Til: 8. mai 1945 (Til freden)

Fig. 2: Personside med videoavspiller integrert i løpende tekst. <https://fanger.no/persons/24907>.

Fig. 3: Kilderegistrering i administrasjonsgrensesnittet. Opptaket er brukt på Jean René van Geuns' personside, <https://fanger.no/persons/44140>.